Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 26 ИЮЛЬ, 1988 ШУ. ★ № 89 (7592). ★ Мах 3 кеп.

Яхьа дневник

Лаьрхiар кхоачашду

Шийтталагiча пятилетка кхоалагiча шера шоаш тIаийца доккхий декхараш ханал хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаьйь бурув тохара балхий Малгобекски управлене бурувдеттараша ер шу доладелча денз планагIа лаьрхIачул совгIа техад 1600 метр гаргга бурув.

Къахьегама овсарле лакхъяра ах шера задани 22,5 процент тIехкхоачашъяьй УБР коллективо. Заданел тIех мел теха бурув дукхал из лакхъяра чотагIа техад. Из цо 24,4 процент тIехкхоачашъяьй. Бурув тохарга дIабода мах лохбарах укх шера кходаьд 80 эзар сом. Химически реагенташ, утяжелитель, электроэнерги, кхьйола материалаш кхоярах, буровой оборудованех хьаькъалца пайда нийбарах планал совгIа укх шера 202 эзар сом пайда баьб паччахьалкхенна.

Уж толамаш доахача *диззa* дахъа а лоацаш, хьинаре кхаьхегаши УБР бригадашта юкъе яхье хьалха латташ я Гупалов Виктори Галаев Iаьлеи керте латта буровой коллективаш.

* * *

В. И. Ленина орден лелаеча «Гронефть» производственни объединенена чуйоагIача предприятеша юкъе эггара хьалха коммунистически кхаьхегама предприяти яха сийлен цIи яьккхарех я «Грознефтегаз» мехкдаьттагазови управлене коллектив. Кхаьстта беркате хиннад цунна пятилетка кхоалагIа шу. Духхьал дIабахача ялх бетта планал совгIа цо кийч а яь, потребителашта дIаяхьийтай 60 миллион кубически метр гази ялх эзар тонн совгIа стандартни доаца газови бензини.

Управленена чуйоагIача цехех цхьаккха яц паччахьалкхен план кхоачаш а ца еш, тIехьаюсаш. Шоаш укх шера тIаийца доккхий декхараш диккa тIехкхоачашдеш я Балаянц Александр, Заругаев Валентин, Дзгоев Борис, Лисицкий Александр керте латтача цехий коллективаш.

* * *

«Чечингавтотр а н с» территориальни объединенена чуйоагIача автотранспортни предприятеша шерра социалистически яхь йоаржаьйь укх шера плани тIаийца доккхий декхараш ханал хьалха кхоачашдара. Цу яхье хьалха латт Грозненски автокомбината коллектив. Цхьаккха бутт дIабахийтац цо ше тIаийца декхараш тIехкхоачаш ца деш. Цудухьа пятилетка кхоалагIа шу доладелча денз хIанзлехьа предприяте водителаша планал совгIа дIа-хьа дихьад 32400 тонн тайп-тайпара халкъа боахама мовхьаш. Къахьегама овсарле лакхъяра план пхиъ ахи процент тIехкхоачашъяьй цар дIабахача ялх бетта. Цу юкъа паччахьалкхенна пайда ' бара задани кхозза совгIа тIехкхоачаш а яь, баь пайда 157300 сом ба.

Автокомбина т е р ч а бригадашта юкъе эггара дикагIа лоархIарех я опыт йола транспортникаш, къахьегама ветеранаш Саидов Iумари Суркиндаев Мучин керте латтача бригадай коллективаш.

ХЬУВКЪАМ-88

ТIЕХХЬАРА ГЕКТАРАШ

РЕПОРТАЖ

Шерра даьржад кIи-марса балхаш Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхозе.

СаьмуIашка яхача юрта гаьна йоаццача улл цу боахама кхоалагIча отделене 600 гектар кIа тIадола кха. Iуйрийна иттлагIчох ах сахьат даьнна ха. Цу кхай йистте ба совхоза керттера агроном Назыров Салаудин, боахама профкома председатель Сулаев Мохьмад, мехмастерске заведующи Эльдерханов Iараб.

Хьалхарча дийнахьа баьча балха итог еш бар ӏуж.

— Селхан норма 118 гектар йолаш, дукха хIама ца эшаш 140 гектара тIара ялат чуййад механизатораша. ХIара гектара тIара 22 центнер яьннай. План 21 центнер мара яц. Вешта, деррига дIалаьрхIача 1300 совгIа йолча гектара тIара чуййад ялат. ХIанз хьокхаш дар кIа да, — аьлар С. Назирова.— Хала да укх шерарча хаоттама хьалашка кIи-марса балхаш де. Иоачано, цкъа-дале, 60—70 процент ялат лаьтта Iодиллад, шозлагIа-дале, хадданза кхай тIа болх бе аьттув хилац из сиха чуййца даккхара. ХIаьта а йийкха йолаш кхы а ши ди доагIаре, ка бола ялат чуййца дарггар тхо. Селхан баьча балха итогегIа, комбайнерашта юкъе яьржача яхье хьалхара кхо моттиг Хамидов Хьасана, Сайдулаев Iаьлас, Зайпулаев Султана яьккхай, хIаьта кхай тIара ялат дIакхухьача белгалбаьннаб шофераш Арсаев Масуд, Шарипхаджиев Умар, Алдамов Мовлди. Иштта хьаьнала къахьегаш хьабоагIа комбайнераш Мазуев Сайд-Мохьмад, Шариев Хьусен, Дадаев Хадид. ХIанзалца язъяь духхагIйола «Молнеш» уж механизатораши шофераши бувцаш я. Балха нормаш юкъера лаьрхIача 50—60 процент тIехкхоачашъю царех хIаране, Болх баьлча мах боацаш цхьацца тонн ялат лургдолаш да царна, цул совгIа совхозагара паччахьалкхен маьхагIа цхьацца тонн йол, шишша тонн ча эца бокъо йолаш а ба. ХIара дийнахьа баьча балха итогегIа ахчан премеш а тел ялат чуэцача дакъа лоацачарех толашагIа болчарна.

Цу тайпара, хоалуш да наьха балхацара безам собаккхара совхозе йоагIа йоакхо елга.

Ялат чуэцаш ийс комбайн я укхаза.

Ялат мел цIена чуэц. Арданза биса кIи ка наггахьа мара нийслац. Цхьабакъда, из культура цхьайолча моттигашка боарамал лакхагIа юхкаш юташ хьекха моттигаш я.

— Комбайнерий бехк бац, — аьлар цу хьакъехьа керттерча агронома. — КIа боарамал лаккагIа хьокх цар, йоачано из лаьтта дужадаьча.

Цхьан комбайна тIара массехказа цIе байракхилг лостайир. Цунна цу сахьате машина тIаяхар. Хьож тхо ялата дикалга а. Биззa ба кIи фийг.

ХьатIакхаьчар делкъа ха. Кхай тIара стан йолча хьатIаяьхкар комбайнаш, машинаш, трактораш. Цар технически хьалага хьажа эттар Эльдерханов Iараби цун новкъостийн.

Кулг-юхь дила нах балалехьа, кхача бахьаш машина ера. Дулх долаш суп, гуляш, бацадааараш, компот оттайир поварашa Iийне латтача истолаш тIа. ХIама яа нах Iоховшалехьа, яхье, котало яькхача комбайнера Хамидов Хьасанан шофера Арсаев Масуденен карара кара тела цIе вымпелаш, ахчан премеш елар Сулаев Мохьмада. Премеш кхаьчар яхье шоллагIеи кхоалагIеи моттигаш яьхача лакхе бийцача механизатораша, шоферашта.

Дукха ха ялалехьа автолавка а ера кхай тIа. ДуккхагIа нйдора яхье «Восход», «Ленинград» яха лезвеш, (уж а лацар цхьан сага кхоккха пачка мара), минеральнии мерзен хий, гIаьленаш. Кхы башха хIама а яцар цу чура хьаэца.

— Лезвеш дарах а баркал хилда мах бечоа, — яхаш дIаухар нах. Кхы ца говш юха а дIаболабир цар ялат чуэцара болх.

...Совхоза конторе доллхаш, ялат чуййца мукъадаьннача кхашка ча вIашкатохаш, лаьтта оахаш, кхыметтел из дIадувш йоахка агрегаташ бIаргаяйра тхона. Цу хьакъехьа С. Назирова аьлар:

— ХIанзле 1200 гектар гаргга кхаш чах мукъадаьхад оаха. Цунах 800 совгIа аьхад. Пхи бIаь гектара тIа мошача доакъара хьажкIаш дIаювргйолаш я. Цар хIанзле 120 гектар дIалаьцай. Вож лаьтта кийчдеш да гурахьа дув ялат, доакъара рапс дIаера. Лаьтта оахаш боахкачар дийнахьа а бус а болх бу. Лоацца аьлча, тхоаӏ производствана оахош финансировани ергйолаш болх бе даьлча, юрбоахама продукци алсамъяккхара, цунга дIадодар лохдара беррига теркам тIабахийта кхаьхьег совхоза коллективо, къаьстта а арендни, дезала подрядгIа болх беча, — тIатехар цо тхо дIакъасташ.

М. МАГОМЕДОВ.

ТАРОНАШ ЙОЛАШ Я

Шерра дIабода укх шера тха Сунженски районе хьайбай боахам дегIабоалабарц тIаберзабаь болх. Боахамаш укх аьхкийн хьатIайоагIача гурахьеи кийчъе езаш да 12764 тонн йол, 9090 тонн сенаж, 2640 тонн баьца хьоар, дукха кхыдола доакъараш.

Укх бетта хьалхара декада чакхъяла ши ди дисача хана района колхозашен совхозашен Iалашъяьяр 2895 тонн йол, 8380 тонн сенаж, 551 тонн баьца хьоар. Лоацца дувца хьожаргва со цу балхах лаьца.

Къаьстта дика лел доакъар Iалашдара гIулакх «Серноводский» яхача совхозе, Ленина цIерагIча, «Путь к коммунизму», «Победа» яхача колхозашка. Из цар вIаштIехьдоал хаоттам доакъар кийчдерий балха геттара Iаткъаш бале а. Масала, май, июнь бетташка, июла хьалхарча деношка наггахьа мара ди юкъе ца долаш, цхьайолча хана геттара чIоагIа а хулаш, йоачаш хиннай. Е, вешта аьлча, шин бетта хIара гектар лаьтта тIа 2350 тонн догIа дийлхад. Цу тайпара хьал районе ца хула итташ шераш да.

Из санна Iаткъаш болча хаоттама говзали хьинари духьалъоттадир лакхе цIераш яьхача боахамий механизатораша, болхлоша, специалисташа. Масала, «Серноводский» совхозе аргIаш а даь дIаоттаяьй 1600 тонн йол. Цох кхоалагIа дакъа хьалхарчен юхейсар шоллагIечен классагIа я. Ленина цIерагIча колхозе 400 тонн, «Победа» яхача колхозе 155 тонн йол вIашкатехай. Из болх дIахохьош ба цу боахамашка.

«Путь к коммунизму», С. М .Кирова, XIX партсъезда цIерагIча колхозашка боккха теркам тIабохийт сенаж кийчъяра, цига болх беш йолча техникаш ма хулла дикагIа пайда эцара. Район цу хьакъехьара план кхоачашъяь яьннаяле а, болх шерлуш боагIа.

Цхьабакъда, иштта дале а, гIулакх ма хетта дIадода ала доархIавац со. Сенажи бацца хьоарн кийчдеча дукха кхоачамбоацараш да цIеча Эскара цIерагIча колхозе. ХIаьта Орджоникидзе цIерагIча колхозе цу тайпара доакъар деррига а 220—230 тонн мара Iалашдаьдац. Цу боахамий кулгалхоша гойта мелал кхетае йиш йолаш яц. Царна шоашта ма хой мел боккха бала хул цох тIехьагIа.

Ца дийцача далац доакъар кийчдеча каст-каста технологи телхаеш хиларах а. Цу тайпара моттиг я цIеча Эскара цIерагIча колхозе. Укхаза 50 гектар хула эбаь кени горохи дIабийна кха КИР-15 яхача агрегатаца хьекхар, баьцаши канаши чIоагIа дийлхача догIо лаьтта Iодувшадаь доллаше. Цох хьахиннар — 50 процент гаргга дола доакъар кхай тIа дисад. Цул совгIа чуййача доакъарцара цхьайола пайдане компоненташ а дIакъаьстай. Иштта да-кх гIулакх.

Районе дерригача боахамаша ма хулла духхагIа пайда эца беза активни вентелированн еча установкаех, пресподборщикех. ХIаьта из па дича хулар дика гургда XIX партсъезда цIерагIча колхоза № 2 йолча бригаде нийсвенначоа. Цун бIарг тIаоттаргба 63 тонн хулача аьла аргIана. Эшаш дола гIулакх ца дар бахьан долаш доакъар телхад, дага доладеннад из. Из хургдацар дикагIйолча технологе дIадехараш дизза хоачашдаьдаларе.

Кхоачамбоапараш кIезига дац хьайбашта лаьрхIа фуъ Iалашбеча а. Дуккхача боахамий кулгалхошен специалисташен тесса дитад баьца хьоар даккхара гIулакх. Комбикормови промышленноста предприятешца договораш - контракташ а оттаяь, уж кхоачашъе сихлуш бац уж. ЧIоагIа ледара болх бу XIX, XX партсъездий цIерагIча, «Путь к коммунизму» яхача колхозашка йолча йоккхача температурни установкаша. Дицденнадте царна люцернахн кхыйолчча баьцехи даькхха хьоар цхьадолча ялатий фуал толашагIа долга? Баьца хьоара килограммаца я 1,7 доакъара единица, 180 грамм совгIа протеин, 200 миллиграмм каротин. ДIачуеннача баьца хьоара хIара тоннах тонн комбикорм лу паччахьалкхено. ХIанзарчоа цу даькъе дикагIа хьал да ЦIеча Эскара цIерагIчен «Победа» яхачеи колхозашка.

ХIанз хьатIаэттай ялатех мукъадаьннача кхашка доакъара культураш дIае еза ха. Латтача хаоттамга дилача из атта гIулакх дац. Дукха моттигаш я из вIалла де йиш йоацаш а. Цудухьа боккха теркам тIабахийта беза эрий тIаяьнна баьцаш хьакхара. ХIанзарчоа цу даькъе цхьа «Серноводский» совхоз мара тохалуш кхы боахам бац.

Хаоттам аттачарех беце а, укх тIехьарча хана малагIа шу хиннад хIанз санна листа а, лакха а, хьаьна а баьцаш йолаш. Цудухьа, мело ца еш, тохадала деза шортта доакъар Iалашдара, из ца талхийтара, цох бизза пайда эцара.

Сунженцаша шоашта хьалхашка оттадаь декхар — хьайбай хIара условни кертана 22 доакъара единица кийчъяр. Тахан из де таро я тха.

Х. УГУРЧИЕВ,
«Сунжа» яхача АПО агроном.

БАЬЦЦАРЧА КХАЙ ТIА

Укх деношка «Назарановский» совхоза кхашка гIолла делаш сай къаьнара хьаша Котиев Ваха бIаргагорга дог доахаш дикка го баькхар аз. Вацар Ваха кIа хьокхаш боахкарашта юкъе. «Тамаш я из укхаза ца хилар, — аьнна, хетаделар сона. — Укх 25 шера кIи-марс дIаболабаьбан укхаза из юкъе воацаш. ХIанз фу хиннад? Пенсе ваххал, сел воккха а мичав из».

— Мича вахав из? — хетт аз комбайнерашка.

— Ер дошо кхаш тхона а дита, баьцнарча кхашка дIавахав, — аьлар царех цхьанне.

Кхийтар со цо яхачох. Ваха цхьаннахьа доакъар Iалашдеча хила веза.

ТIоарска мо шаьра да кхашкара наькъаш. Дом гIеттац. Бийсан догIа дийлхадале а, морхех цIенъеннай сигале. Малх бIайха хьеж. Цкъа аьлешка Iочудовдадеш, тIаккха довкъашка урагIъудадеш кхеста а даь, Вахех дIатехар тхо сихача машино.

— Раьза боацаш ма барий хьа новкъостий, дошо кха а дита, хьо дIавахав яхаш, — аьлар аз.

— Ераш а да дошо, баьццара хилар мара бе-башха доацаш, — аьлар Вахас, вела а венна. — Со-м царцара нийгIа венавац.

Ший бахьан да цу къамаьла. Доакъар чуэца доладалехьа дар из. ХIаьтта заводера йоагIаше а, совхозе енача кердача «Е-281» яхача агрегата гонахьа хьувзар механизатораш. Цу тIа болх бе, цох «фу доал» хьажа ловра хIаранена. Из гIулакх зийнача совхоза керттерча инженера А. Барханоева аьлар Вахийга:

— Хьо сихагIа кхетаргвар цун технически къайленех, Iа дикагIа доал а дергда.

Иштта кхаьчар Вахийга из чоалхане комбайн.

Дуккха болх баьб цо доакъар Iалашдеш укх шера бIаьсти яьлча хьане. Бакъда, хIанз мара кхай тIа ца яьккхача санна къегаш, цIена я комбайн. Дикача даьга кхаьча хилара белгало я из.

— Хьабеча балха миштай ер, Ваха?

— Нолаялара йоI мо тайжа, буц цIена хьокхаш я ер. ЦIаккха а еха сецаяц. Вайна ховш ма дий: керда енача техника «маьженаш» мел а луш, кхай юккъе ремонташ еш механизатораша мел хало оз. Ер йоха дага а яц, — аьлар Вахас.

Лакха я агрегата овсарле. Рапс хьекха ваьннначул тIехьагIа, даггара IотIаделхаш догIаш доллаше а, шин кIирагIа 200 гектар хиллал долча лаьттара люцерна хьакха а хьекха дIаяхьийтар Вахас шоай совхозе баьца хьоар доаккхаш йолча «хьара». Кхашкара йоагIаше а цига йодача баьца новкъа яц тIоадал. Цулухьа, догIа делхе а ца делхе а болх беш хул Вахий комбайн.

— ХIанз бечул цкъа-ахаза-шозза овсарегIа болх бе йиш яр са, — аьлар цо, — нагахьа санна транспорт тоъаре. ХIанз дийнахьа 37—38 машина йотт аз баьцах, хIаране чу юкъера лаьрхIача 3,5 тонн а йолаш. Иотта йиш яр 75—80. ХIара денна 2—3 сахьат зехьа дов са, фермашка баьца хьоар доаккхача яха машинаш юхакхачарга хьежаш. Транспорт уллув ца хилча буц хьакха йиш мичай укханца.

Цу дешашка совхоза кулгалхоша ладийгIача бакъахьа хет. Боккха лоархIам болаш гIулакх ма дий укх хана хIара тракторах, агрегатах, кхыйолча техникаш бизза пайда эцар.

Делкъел тIехьагIа малх Iочубиза лестача хана догIа делха доладелар кхашка. «Дошоча» кхашка йоахка комбайнаш сейцар. Бакъда, Вахий яр-м щек йоацаш лелаш яр, гонахьа хьувзаш машинаши можараши йолаш.

М. МИКАИЛОВ.

БАЛХАШ СИХДЕННАД

— КхоалагIа ди да тхо кIа чуэца доладенна. — аьлар Малгобекски районе «Алханчуртский» совхоза парткома секретара М. Точиева. — Из тха боахаме дIадийнад ши эзар гектар гаргга. Ялат дика доал — юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 30 центнер, план 19 центнер йолаш.

Совхозе хIанз а чуййца баьннабац мукх. Из а дика хьийкъаб. План 18 центнер йолаш, хIара гектаро 28 центнер ялат лу. Хаоттамо йоккха новкъарленаш йой а, шоай дийнахьара нормаш тIехкхоачашъю комбайнерашa Костоев Исраьила, Костоев Султана, Гулиев Висангире. Дон-1500 яха ши комбайн я боахаме, уж лелаеш ба йоккха опыт йола механизатораш А. Мартазанови Р. Амарханови. ТIехдика къахьегарца белгалбаьннаб уж.

Ялат чуэца доладелча гIоне совхозерча водителашта юкъе хьалхле дIа ца хецаш хьавоагIа Джанхотов Азмат-Гирп. Кхай тIара хьатта цо дIадихьад 410 тонн кIан мукхи. Дукха цунна тIехьа ца бусаш къахьегаш ба шофераш А. Шадыкеви I. Евлоеви.

ДикагIйолча агротехнически ханашка ялат чуййца бовла лехIаш ба алхарчуртцаш.

М. МУРАТОВ.

Оарц дала!

Ялат доаду

Делкъа ха яр «Грозненский» совхоза шоллагIча отделене тхо кхаьлчача. КIа хьокхаш йоахкар комбайнаш. Кхай тIа даьлча эггара хьалха тха бIарг тIаэттар тайп - тайпарча моттигашка Iонхача ялата. Цхьан моттигера ведар хиллал кIа гуллир оаха. КIеззига дIахо даьлча — гали хьалдизар.

— Ер фуд? — аьнна, оаха даьча хаттара жоп дала сихвалaнзар совхоза керттера агроном Гужиев Хьасан. Бехкевар ца тахкарал совгIа, тхога баге етта волавелар из. Ца дувнаш хIама дисанзар, цхьабакъда, довш латтача ялатах дош ала тиганзар. ХIаьта гулъяь «фос» тараза тIа яккха тхо делча, бокъонца чураваьлар. Гали оззадаь тха бера дIа а даькхха, машина кузова чу Iочудехкар цо кIа. Иштта «лераш» къайлаяха аьттув баьлар Хь. Гужиева.

Кхоачамбоапараш кхы а дукха дар. Оаха кхай тIа яькхача юкъа цкъаь цкъа гучаваланзар управляющи А. Вараев. Цхьабакъда, из дацар тхо пецдаьхар: воацаш вар йиза комбайний бункерашн хьатта ялат дIакхухьа машинаши дIаязъю саг. Мичай тIахьожама группаш, депутатски посташ? Гойтара агитацега хьежача йолаш ма йий уж...

Тха къамаьл хилар совхоза новкъостала венача шоферца Х. Бекиевца. Из НГIАССР Госагропрома Грозненски-2 яхача автотранспортни предприятера ва. Новкъа хеташ дийцар цо совхоза кулгалхоша шоай йоахко ца ярах. лерттIа бытовой хьалаш вIаштIехьа па дахарах. дIадахача шерашка ялат чуэнача дакъа лоацача комбайнерашта санна шофераша а яа хIама мах боацаш лора. ХIанз цу даькъе «уйла» хувцаенна хьувз боахама кулгалхой.

Цу масалаша хьахьокх совхозе ялат чуэнара гIулакх мела лелалга.

М. ГАДАЕВ.

Республика партийни актива собране резолюци

ГОРОДАШКА ГУДЕРМЕСЕИ ГРОЗНЕИ ХИННАЧА МИТИНГАШКА ГОЙТАЧА НЕГАТИВНИ ГIУЛАКХЕХ

1. Перестройка, демократизаце, гласноста наьха общественни хьинар, цар творчески хIама хьаькхоллара энерги хьалхьоаяьй, дуккхача шерашка къеста ца еш лаьтта проблемаш гучаяьхай, уж эшаяра бокъонца дола хьалаш хьадаьд. Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша хьинаре дакъалоац перестройка процессе, цар хьаллоац мехка партийни, советски, общественни организацей, массови информаце средствай балха гласноста хьал хьаькхолла гIортара, критика а самокритика а дIайоаржаяра, общества, мехка, хIара региона хьалхашка латта деррига декхараш къестадеча долаш дар гуччахьеи дувцар бакъдолаш хилийтара тIехьа парте деш дар.

ТIеххьарча хана городашка Гудермесен Грозней ира экологически проблемаш ювцаш йола митингаш хилар, цига дувцар республика социальни дегIаькхувларе декхарех дIакхетабара, бахача наха дезориентаци еча йоахарашта никъ бехкара, нах, цар сийле, гIулакхаш лорадара тIадерзадаь общественни порядоки советски законодательствон телха ца яйтара хьакъехьа эсала болх барах.

2. Республика партийни актива а республика общественноста викалий а собране цIенхаштта харцахьа лоархI хьалъеш латтача биохимически заводах дола харцдараш хьал а лувцаш, республике баха нах Iехабеш, шоашта болча пайдана йола эмоцеш хьалхьееш, нах антиобщественни гIулакхаш дара тIахьехача экстремистски уйлаш йолча цхьаболча наха леладенаш.

3. Республика партийни, советски, боахамий, профсоюзни, комсомольски органашта КПСС XXVII съезда, XIX Еррригсоюзни партийни конференце решенеша хьалхашка оттадаьча декхарашка хьежжа къахьегамх о ш т а идейно-политически а интернациональни а кхетам балара хьакъехьа беррига болх чакхбаха беза.

Партийни комитетий, юхьанцарча партийни организацей, беррригача коммунистий низаш вIашагIтоха деза, бахача наьха бе-беча тIоашта юкъе чакхбоаха идеологически болх овлангара тоабелга Iалашдара. КIоарга гучадаха советски халхъий доттагIлен хьасташ, хьинаре хьаькхолла къамаша шоайла дIа-хьа гIулакхаш леладара йола культура, хаьдда никъ бехка национализма а шовинизма а проявленешта, моллагIча къамех болча граждий бокъонаш телхае гIертара.

4. КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X-ча пленума (1988 ш. июнь) соцамга хьежжа партийни, советски, профсоюзни органаша, министерстваша, ведомстваша, хьакъегама коллективаша Iалам лораделга тоадара хьакъехьа бокъонца дола де дезараш тIаэца деза. Республика, город, район, хIара нах баха пункт экономически социальни degIаькхувлачара дIакхоастаде йиш йоаца керттера дакъа санна Iаламах рационально пайда эцалга, гонахьара Iалам лораделга Iалашде деза.

Республика тIахьожам лоаттабеча органашкара хьадеха хий, лаьтта, фо бIехдеча бехкебола кулгалхой цIенхаштта бехкокхаме озалга.

5. XIX Еррригсоюзни партийни конференце дIадехарашка хьежжа республика партийни, паччахьалкхен, боахамий органаша торговле, медицински, бытови, жилищно-коммунальни гIулакх деча, транспорте, халкъа боахама кхыча отраслешка порядок оттаяра хаьдда дола де дезараш де.

6. Газетий, радио, телевидене редакцеша бахача наха республикерча экологически хьалах йола шерра информаци тела еза, хадланза гонахьара Iалам лорадара хьакъехьа оттаяь мероприятеш кхоачашъяра хетаяь материалаш тела еза. Iалам лорадара законодательство телхалеча нийслуш дола кхоачамбоапараш дIадахара тIаерзаяьча критически выступленей действенность лакхъе еза.

Оаха яздаьчун лерагIа

РЕДАКЦЕ ЖОП ДЕНАД

Укх шера 12 июле оаха кепатехаяр «Кабачкаш йовш латт» яха материал. Цу тIа дувцар Ассиновски консервни заводе дIакхахьийта еза кабачкаш кхай тIа ухкаше а, йовш латталгах, уж чакхъяха предприяте кулгалхоша еррига таронаш оарцагIъяьха ца хиларах. Цох лаьца жоп денад редакце цIерагIа. Цу тIа язду:

«Кабачкаш йовш латт» яхача корреспонденце тIа ювца факташ хиннай. Уж нийсъяьлара бахьан да баьццара горошеки кабачкаши цхьан ханна кхаьча хилар. Цудухьа Ассиновски консервни завода низ кхаьчабац из еррига а продукци цхьана чакхъяккха. ХIанз «Ассинский» совхозагара хIара дийнахьа заводо хьаэц 50 тонн кабачкаш. Цунца из продукци чакхъяккхара дош къоастадаьд».

Письмона кIал кулг яздаьд «Сунжа» яхача агропромышленни объединене председатела М. Бекова.

Нн. С. Х. Бунгаевна,
А. П. Мальцевна,
М. А. Нальгиевна,
Н. И. Судариковна
Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума Сийлен грамота
ялорах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАИ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Яьнна цIи йоаеча къонахчали денали гойтарах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Бунгуев Салман Халимовича — Слепцовски нефтебаза директора.

Мальцев Александр Петровича — Сунженски райисполкома жилищно - коммунальни боахама производственни управлене начальника.

Нальгиев Аберга МухIажара — Нохч - ГIалгIай АССР МВД пожарни охрана управлене № 23 йолча пожарни даькъа начальника.

Судариков Николай Ивановича — Сунженски РОВД чурча служба капитана.

Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.
гор. Грозный,
1988 шера 13 июль.

Нов. А. М. Саралиевна
Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума
Сийлен грамота
ялорах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАИ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Советски органашка дукхача шерашка беркате болх барахи общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарахи Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистическа республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла **Саралиев** Ахмет Магометовича — халкъа депутатий Веденски районни Совета исполкома секретара.

Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.
г. Грозный,
1988 шера 13 июль.

«Колхозан дахар»
(«Колхозная жизнь»)
яхача веденски
районни газета
Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума
Сийлен грамота
ялорах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАИ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Къахьегамхошта коммунистически кхетам луча, боахамеи культурни вахареи декхаран толаме кхоачашдара нах оарцагIбоахача беркате болх барахи газета хьалхара номер араьяьннача дийнахьа денз 50 шу дизарахи «Колхозан дахор» («Колхозная жизнь») яхача веденски районни газета Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла.

Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.
гор. Грозный,
1988 шера 19 июль.

Нн. А. У. Димаевна,
С. П. Сумелидена,
С. С.-А. Токкаевна,
М. Г. Усмановна,
В. Н. Шилована,
«Нохч-ГIалгIай АССР
заслуженни артист»
яха сийлен цIи
ялорах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАИ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Республика музыкальни искусство дегIайоалаеча дика гIулакхаш карагIдаларахи общественни вахаре хьинаре дакъалацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артист» яха цIи лойла:

Димаев Али Умаровича — госфилармоне «Зама» яхача эстрадни ансамбла музыкальни кулгалхочоа.

Сумелинди Сократ Панайотовича — госфилармоне симфонически оркестра контробасий группа концертмейстера.

Токкаев Сулейман Саид-Ахмедовича — госфилармоне «Илли» яхача фольклорни ансамбла музыкальни кулгалхочоа.

Усманов Мохьмад Германовича — госфилармоне «Зама» яхача эстрадни ансамбла солиста-вокалиста.

Шилова Валентина Николаевнана — госфилармоне солисткана-вокалисткана.

Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИЙ.
гор. Грозный,
1988 шера 19 июль.

ПЕРЕСТРОЙКА: БАЛХА СТИЛЬ

МАЦА БОАСТАЛУРГБА ШОД?

Укх тIеххьарча хана талха доладеннад Назранерча Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинстумент» яхача завода социальнии, духовнии сурт-сибат, «шийла мух» кхестабаьннаб хьалха хиннача цун барт - цхьоагIонна юкъе, тайп - тайпара доакъош - группаш а хинна дIахьа екъаеннай коллектив, хIаране ши-ший уйланга, дагарчунга хьежжа. Болх лерттIа дIабодац.

Перестройка хьоаяь эргалоний «хорш» я из, цо хьалхашкаяьха халонаш я уж, йоах цхьабараша. Дика дар из иштта даларе-м. Лазар доацаш цхьаккха керда эргало хьахилац. ХIаьта а цу тайпара лазар дац укхаза хьайнар. Из даларе-м перестройка йолаелчахьа кIезигадукха эргадаьнна, тоаденна хIама ма хургдарий укхаза. Бакъда, таханалцца, яр ма дий, аьнна цу хьакъехьа хувцаденна хIама дац. Юххьанца из мара ца ювцаш хинна подряд а хIанз хьоаеш яц коллективе. Иицъеннай хозрасчет а. Шо хиннача тайпара йолаш я уравниловка а. КIезигбеннабац заводе дер дайна, кхычар хьадечунга сатувсаш лела нах а. Коллектив зIамига яларе-м бIарга а ма гургбарий уж, 1500 саг волча коллектива юкъе башха хоалац уж. Вешта, уж зувш лелаш саг а вац. Дукха ба уж управленцашта юкъе а. ЗаконагIа йоаггIача тайпара сокращени а яь царех 30—35 процент нах производстве дIа-хьа хьожабе а, хIаьта завода ца эшараш кхычахьа балха дIабахийта а безар. Укхаза из гIулакх хIанз а бокъонца дIадоладаьдац.

Хьалхара ах шера юкъера лаьрхIача хIаранена доагIа алапи 22 соман 60 кепиган лохденнад укхаза.

Кхы дикагIа дац экономически хьоккамаш а. Цу хьалхарча ах шера еррига продукци йоккара план 85 процент мара кхоачашъяьяц, хIаьта поставкаехъяр — 90 процент. Из бахьан долаш 373,4 эзар сом гIод текхад заводо. Цу тIа брак ярах текха 110 эзар сом а IотIатехача мел хул цох?

Лоацца аьлча, пайдал дукха дукхагIа да заводера зехьа дIауха ахча.

ДIадаьннадац заводера хIанз а застойни ханашка тIехкахлета «штурмовщина» яха лазар а. Бутт дIаболалуча хана ах ьысса хул цехаш. TIаккха из чакхбала массехк ди дисача ханна штурмовщина йолалу, хIара сменагIа ца хаддаш шийтта сахьата болх а беш. «IIаьхъяь сменаш», аьнна, цIи дIаяхай царех. Іуйрийна 8 даьлча дIаволавенна сайрийна 8 даллалца болх беш волча саго брак ергьяц, аьлча, бакъдац, мел говза мастер из вар, аьнна. Кхы а халагIа да шоллагIча смене ухараштa: сайрийна 4 сахьат даьлча Іуйрийна 4 даллалца болх бе беза цар.

Иштта совлен къахьегаш бола нах брак яь Іац. КIаьдлу уж. Цудухьа штурмовщина чакх а яьнна, шоллагIча бетта хьалхарча деношка йоассалу цехаш, производственни темп йож.

Ха дIа ме йода дукхагIа хьаIайна мара, лаьгIлуш яц заводера проблемаш. Массайолча экономически, социальни, духовни сферашка йолаш я уж.

Сона хеташ, царех коллектива эггара новкъагIъяр — барт-цхьоагIо ца хилар да. Вай аьннача тайпара, шошоай уйлашка - нигаташка хьежжа, группашка дIа-хьа екъаеннай коллектив. Тайптайпара я цар позицеш. Даггара ладийгIача, техача, анализ йича — іоххера а из еррига «карусель» директора Х. Тамасхановна гонахьа кхест. Цун дIатIабохийт беррига бехк. Из хувце — гIулакх дIагIоргда, йоах цхьабараша. «Оаш оашош къайлагIа кхадж а тесса из хержа дукха ха мичай», — аьлча: гIалат даьннад тхо», — оал. ШоллагIбараша дувц: «Директор перестройка хьае гIерт, цудухьа из везац ледара болх беча наха».

Укх шера 16 июля арадаьннача районни газета тIа Тамасханов вувцаш кепатехача: «Хоржача хана — дош деннадар, харжачул тIехьагIа...» яхача ший корреспонденце тIа механически цеха начальника заместителя Р. Имагожева язду: «ХIанз заводе эттача хьалашка диллача, тхона эш кердача хьисапе уйла е ховш вола кулгалхо». Газета тIа далалехьа партбюро заседане а дийцад из письмо.

Цу гIулакха идеега диллача-м: керда директор харжара дош коллектива къахьегама советага дIакхоачийталда аьнна а, е кхыбола цхьа хоадам бе безаш а дар из дош. Бакъда, шоайла бехкаш дIаха а даьха къаьстар заседане вIашагIкхийттараш. ХIанз газет дешараш фу оал хьежаш ба...

Со кхетац завода партийни, кхыйолча общественни организацей органех, къаьстта коллектива къахьегама советах. ХьалхагIа Тамасханов хоржаш а юстара хилар уж. ХIанз а юстара я, вIалла из гIулакх шийна гонахьадоацаш санна. Из юхаеттар малагIа бахьан да ховш дац.

Лоацца аьлча, арахьара цхьа «воти» а вена, цо шоашта юкъе лостам барга хьежаш багIача наха тара ба эггара хьалха цу гIулакхах дог лаза декхарийла бола заводера бехктохкаме нах — коллективо общественни органашка хержа уполномоченеш, кхыбола хьакимаш. Директора пIелгаш дIатIа а хьувкхаш, уж багIе боасталургбац царна шоай цIенъюкъе хьаIайнача проблемай шод. КПСС райком а райисполком а цIенхаштта хьежача бакъахьа яр, аьнна хет, цу гIулакхага.

М. ЗАНГИЕВ,
тха соб. корр.

БЕРКАТ — БАРТ БОЛЧА

Балха геттара дика хьокхамаш гойташ хьабоагIа укх шера Надтеречный района «Надтеречный» совхоза хьайбаш леладараш. Ялх бетта план 260 тонн йолаш, паччахьалкхенна 280 тонн шура дIаелар цар. Соахка цу юкъа дIаеннар 261 тонн мара яцар. Цхьаболчарна моттаргда, иштта из укх шера соахкарчул дукхагIа доахан доландаь нийсденнад, аьнна. Дац. Ялхайтта етт кIезигагIа ба. Дале а, соахка,укх хана дийнахьа хIара кхоабача Іаттагара ийс килограмм шура йоаккхаш хиннаяле, хIанз 12 килограмм совгIа йоаккх.

Иштта толамаш даха шоашта малагIча гIулакхаша новкъостал ду дувц тахан цу боахама ферма заведующе коммуниста Денисултанова Яхитас.

— ЛурчогIа баьча балха итогаш еш хиннача собране подряд юкъе а йоалаеш, ферма дизза дай шоаш хургдолаш гIулакх вIаштIехьдакхкарах фу хет шоана, аьнна, совхоза кулгалхоша хаьттача, раьза хилар хьайбаш леладераш. Цу хана денз цу хьисапе къахьегаш хьадоагIа тхо. Бакъдар ала ма дезий, договоро ма яххара совхоза шура дIатела хала дар іохьханца. Из гIулакх иштта низкъала хилар бахьан гуш дар. Кьаьна, кIезига шура луш дукха доахан дар ферме. Мел дика кхабарах, шура лацар. Цу гIулакхо зе дора. Нахаийду алапеш а баьча балхага, дIабеннача низага хьежжа хилацар.

ДIахо ла йиш йолаш дацар этта хьал. Шоайла дагабаьлар боахама кулгалхой, специалисташ, болхлой. ЛерраГIа чакхъяккха йолайир Іул тоадара ферма совето оттаяь план-график. Цунца цхьана хIара ди ме доал тIакхета йолаелар доахана лу шура. TIаккха лекхделар наьха алапеш, балхацара безам, чIоагIбелар коллектива юкъера барт.

Цхьан нарядагIа болх беш хиннача хана, дукха нийслора наха къахьегама дисциплина телхаеш, балха ара ца бувлаш, тIехьабусаш, шурах, из дукхагIа хилийта гIерташ хий детташ. ХIанз цунах дувцалга а дац. ХIана аьлча, ше баьча балхах, яьккхача шурех, цун хьоаналах мара шийна ахча хургдоацалга ховхIаранена. Цудухьа шурий дукхал а доацаш, цун хьоанал я хIанз керттерча даькъе лоархIаме яр. Хаьдда дIадаьннад хий а детташ килограммаш совйоахилга.

Болх лерттIа дIабодацар цкъаза кулгалхой бехкагIа а. Масала, вовзаш, везаш волчоа озабезам бора, балха хьа ца веча, хьавена аьнна дIаязвора, цкъаза, кхьметтел, цо яьккхача санна цунна шура тIаязйора. Из гуш болча кхычар дог эккхар хьадечох.

Социалистически яхьа итогаш ярах, цига котало яьккхарашта преми яларах дола дешаш ферма совето ше къестаду хIанз. Цунна юкъебоагIараш, масала, тха толашагIбола дояркаш, шура яккхара хIанзлеийс бетта планаш кхоачашъяь Абдуева IайнаI, Муртаева Машок, Довлетукаева Сама, Хачукаева Шерипат, кхыбараш къайлагIа голосовани а яь хержа ба. Цхьа моллагIа дош къоастадеш хилча, совете болча кхычар санна мара бокъо яц са. Цудухьа лайча а гаргарча, вовзача сагагахьа озабезам бе, цун болх кхычар чотах тоабе йиш йолаш дац.

Бакъдар хIана алац, хьалха, подряд юкъейоалаялехьа, каст-каста нийслора ферма болхлоша доакъар лечкъадеш. ХIанз из дIадаьннад. Эшаш хилча, кхьметтел, цIагIара хьатIада кийча ба хьайбаш леладераш, хIана аьлча, даьккхача машах тийша да кердача хьисапе болх беча хана царна хьатIадоагIаргдар а. Припискаш елга дIадаьннад.

ПодрядагIа болх бе даьлча денз, эшачул а дукхагIа кийчду кхаш леладараша доакъар. Цун дикала а дукхагIа йоакхо е баьннаб боахаме. Совхозацарча договора тIа белгалдаьккхача тайпара, доакъара единицаша лоархIаш мара хьаийдац оаха из. Хьалха, масала, цхьа тонн аьлца хила езар 450 — 500 доакъара единица йолаш, цунах ах хилча а кхы де хIама а доацаш хьаэцар оаха доакъар. Цу гIулакхо совхоза зе дора. ХIана аьлча, тарифага хьежжа алапи хьадала дезаш яр из тхона, маша даккхарга дIадахийтар планал шозза, кхозза, кхы дукхагIа хилча а. ХIаьта хIанз из тайпа доакъар хьайнача совхоза а доацаш, эггара хьалха зе ферма коллективна хул. Алапи луш лоархIар продукци яккхарга дIадодар да. Оттабаьча боарамал тIех из хилча алапи кIезигагIа лу. Цудухьа тхоай хьайбашта эша доакъара единицаш Іалашъяр хьадех оаха. Договорага хьежжа эшар тхона ца хилча, хинна зе бехкеволчо меттаоттадергдолаш акт оттаю.

Иштта болх бе даьнначул тIехьагIа, 42 процент лохденнад цхьа килограмм шура яккхарга дIадодар.

Іул тоадара совхозагара ссуда йийца хьахинна декхар дIатекхад оаха. ХIанз еррига уйла тхоай ферма ахчан фонд вIашагIйоллара тIаяхийттай. Балха темпаш хIанзчул кхы лох ца еш къахьеге, ферма болх тоабара эша ахча долаш хургда тхо тIадоагIача шера.

Беркат барт болча мара сацац, оалаш да. Цунна тешал деш да тха фермера хIанзара хьал. ЛаьрхIар чакхдаккхара берригаш цхьа барт болаш дIагIертача гIулакх а хул. Из де вIаштIехьдоалийтар — шеко а йоацаш подряд.

ДIаяздаьр
М. ХАМАТХАНОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Тахан-Куба республика къаман цIей

Куба халкъо дезду ший къаман цIей — къаман востане Дн. 1953 шера 26 июле Фидель Кастро керте волча революционерий группо штурм яьй батистовски чIоагIленех цхьаннена — Монкада казармашта. Цу хана чухьийлхараш нйшабале а, кубински революци тIехьагIа 1959 шера январе котьялара іохьиг а хинна дIаэттар из.

Сурта тIа: Кубински кхалнах — халкъа милице бIухой Гаванерча Революце майда тIа.

О. Середа сурт (ТАСС).

Дуне цхьан кIирагIа

Юкъаръевропейски цIа хьалдара идея дIахо практически дегIайоалаяьй Варшавски Договора юкъейоагIача паччахьалкхений Политически комитета решенешка. Европейски а массане юкъарча а кхерамзлен хьашташа, белгалдаьккхар Варшаве хиннача ПКК совещане дакъалоацаш хиннараша. Атлантике денз Урале кхаччалца Европера герзащцара низаши моллагIдараш санна дола герзаши белггала кIезигде доладанза даргдоацаш хилар. Цу деша хьакъехьара переговораш тIехьа ца а тетташ, укх шеррехьа дIайолае езилга а.

Социалистически мехкаша хьалда аьннад, из лоархIаме декхар кхаь этапагIа кхоачашде деза, аьнна. МоллагIдар санна дола герз кIезигдара процесс дIайолае мегаргьяр чIоагIга тIахьожам а лоаттабеш йолаш йола дисбалансаши асимметреш дIа а йоахаш. Цо хьаергьяр хIара мехко шоллагIча этапе герзащцара низаш 25 процент гаргга кIезигдара йола лард — 500 эзар гаргга саг. КхоалагIча этапе чакхдоаккхарглар герзащцара низаши герзашн дIахо кIезигделга, из бахьан долаш шинна а мехка военни потенциал оборонительни характер йолаш хургьяр, цар наступательни ядро йохаергьяр.

Иштта Европейски континенте хьаергьяр. Варшавски Договора а НАТО а мехкий, оборона яра хиланза яргйоаца, цхьабакъда цIаьхха нападени яраи наступательни операцеш яраи йола ситуаци. ХIаьта из деш Европера стабильность чIоагIъяра тIадерзадаь деш мелдар Европана гонахьарча океанийи фордийи акваторешка военни активность кIезигьяра деш дола гIулакхаш кхы тIа деш, Европа Къулбаседе а Артике а тIема низаш вIашдухьала доаттаделга кIезигдеш. Средиземноморьех машареи цхьана гIулакхаш леладареи зона хьаеш хила деза.

Ира а принципиально а оттадаь хиннад Варшаве дунен халкъашта юкъера кхерамзле Іалашъяра декхаран гонахьара среда тоаянза яргйоацаш хиларца органически дувзарах дола дош. Экологически кхерамзлен проблема къаьстта чIоагIа ира латт кхотабенна дукха нах бахаш. тIехдаьнна дукха герзаши зене а кхерамеа а йола производстваши йолча Европе. Кхыметтел хIанззехьа а Іалама баланс телхаелга укхаза дIакхаьчад адамле социально - экономически дегIайоалаяра материальни база толхае, из дийна йисара кхерам тIаоттабе могаргдолча дийна варгвоапаш йолча масштабашка. Цудухьа сел чIоагIа багадаха дувц шеррача общественносто Варшавски Договора чуйоагIача паччахьалкхений гонахьара среда лораяра дешашта болча министрий юкъаръевропейски совещани гулъяреи цхьана де дезача гIулакхий программа цига оттаяреи хьакъехьарча предложенех.

Варшавски Договора мехкий инициватиашта НАТО-с сихха а конструктивни а жоп даларга дог даха йиш йолаш дий гIулакх? Гулакхах кхеташ бола малхбузехьара наблюдателаш цунах шек бувлаш ба. НАТО хIанз а чIоагIа я ядерни герзах дIакъаста раьза доацача влиятельни низий позици. Нагахьа санна из де дезача эттача, масала, РСМД хьакъехьара советско - американски Договор чIоагIденна дIаэттачул тIехьагIа кхыдола герзаш дебадареи царна шерра модернизаци яреи наькъагIа дIайоахаш йолча ракеташта «компенсаци» яра планаш хьалхаувттаю пар. ХIаьта цу тайпара планаш кхоачашъяро кердача тайпара герзаш Іоадарга кхоачаде тарлу гIулакх.

Из ишта дале а ядерни боацачеи низагIа качбелла боацачен машара идея тIехьтIехьагIа чIоагIагIа наха кхетаеш я, хIаьта цунах латт социалистически мехкашна халкъий кхерамзленна тIехьа доаттабеча къовсаме толам боаккхаргхилара дола тешал.

ХЬАКЪЕДАШ Я ДОГДОАХИЛГЕ

БархI шу гаргга йолча хана наьха цIий Іоухийташ Иракан Иранан юкъе латта тIом соцабе а йиш хургхиларга догдоахилга хьакъедаш да. 18 июле президента Хаменеи ООН Генеральни секретарага хоам баьб ООН Кхерамзлен Совета 598-гIа резолюци официально могае Иран лаьрхIа хилара хьакъехьа. Из резолюци шу хьалха берригаш раьза а болаш тIаийца я. Цу тIа белгалдаь да конфликт дIаяккхара керттера наькъаш хIаьта цу гIулакха боаккхаш бола эггара хьалхара гIа санна Иранагеи Иракагеи де аьннар дар Іалаьмате сиха тIом социйталга, лаьтта, форда тIа, фега деш дола дов социйталга, тIехьа ца а тетташ дунен халкъашта юкъерча бартагIа оттадаьча доазонашка кхаччалца шоай беррига бIу іохатIехьашка боаккхилга.

ООН доазонашка машара наькъана конфликт дIаяккхара тIехьа я, аьнна Иран я ьь решени дика хеташ тIаийцай Советски Союзеи кхыча машар дукха безача паччахьалкхенашкеи. Вай мохк іохьханца денз леррагIа тIехьа хила а хиннаб ба а ба ирано-иракски конфликт машарерча политически переговорашка ма могга сихагIа яккхара, нийсача, деррига чулоацаш а сий долаш а долча тайпара 598-гIча резолюце ларда тIа из конфликт кърастаяр духьа. ХIанз, Ирано, хьалха Ирако а санна, из резолюци могаеча хана, еррига таронаш йолаш я вIашагIлаташ йолча шинна а оагIоно тIом соцабе а вежарий вIаши боабеш дола дов дIадаккха а. Ирано-иракски конфликт политически наькъаца дIаяккхар хургдар. Афганистана хьакъехьара Женевски соглашени а санна, региональни конфликташта йола блокадаш дIаяхара даькъе керда боккха гIа баккхар санна хIама.

Хила а доагIаш хаттар оттI конфликт дIаяккхара наькъ тIа мел йола духьаленаш дIаяьхайий хIаьта? Хала хете а ерригаш яьхаяц. Царех керттеръярех йолаш юс, хьалха а санна, вIалла ца хиннача тайпара Персидски заливе дукха гулъяь американски тIема самолеташи кемаши. Цхьа бахьан доацаш дацар ООН-ерча Ирана викало Кхерамзлен Совете ше къамаьл деш белгалдаьккхар: «Оаха лерхI, США тIема-форда низаш Персидски заливера арадаха доладаро Иранан Иракан юкъера тIом соцабара юкъе белггала дакъа хьоргда, аьнна».

США тIема низашца Персидски заливе юкъегIертара дош американски общественносто а саготдеш хIама да. TIехьхьаръярех йолча пресс - конференце корреспонденташца паччахьалкхен департамента викалга дукха хаттараш тийлар цу хьакъехьа, бакъда денна жоп сел чIоагIа догдоахилге йолаш дапар: «Оаха цу регионе лаьца никъ чIоагIа ба. Тхо цига дахад американски хьашташ лораде, хIаьта цига мел эшача хана цига а хургда».

Советски Союз тIехьа я цу регионерча хьала бехктохкаме хилара а долла хIама уйла еш дара а, цигара кхерамзлен проблемаш США тIема-форда низех пайда эцара наькъагIа па къоастаяра. Цо бокъонца гIо деррдар хьал тоадара а цунна цхьана ирано-иракски конфликт политически наькъаца дIаяккхара а.

ШАЬРБАЬЧА НАЬКЪАГIА

Кердача доазон тIа кхаьчай Америка вIашагIкхийтача Штаташка хоржамашта хьалхара кампани. Атланте демократически парте съезд хиннай. Дукха ха йоацаш массови информаце американски средташа йоккха ажиотаж айийй цу событена гонахьа. Белгалдаьккхача кхоачам ба из кампани дIаювцара цига 13.500 корреспондент гулвеннав. аьлча. Цхьабакъда демократий форумо цхьаккха а сюрприз духьала яккханзар. Берригача обозревателашта хетачох, из чакхъяьлар дика шаьрбаьча наькъагIа, — цхьаккха хIама де декхарийла веш йоаца хоржамий платформа мога а йир, президенталла харжа кандидат Массачусетс яхача штата губернатор М. Дукакис а вице-прединденталла Техасски миллионер Л. Бентсени а оттавир. Из деррига хьалхагIе а иштта лаьрхIа дар.

Съезде, бакъдар аьлча, гIерта-м гIертабар ши парти йолча система доазонашкарча партнерства шаьрбаьча, доал деш йолча класса хьашташ лорадара нийсбаьча наькъ тIара демократически парти яккха, нахагахьа цун іохь тIаерзае. Граждански бокъонашта тIехьара вовзаш вола къовсамхо негритянски деятель Джесси Джексон Антланте чIоаггIа критика еш хиннав Вашингтоно мехка лелабеча халкъа духьаларча наькъаи дунен халкъашта юкъерча арене лелаеча авантюризманеи. Промежуточни хоржамаш долча хана харжархоша ше чIоагIга хьаллоцаш хинна хиларах ког гIортолга а еш, Джексона шийтта тоадар юкъедихьад официальни платформана, ду даькъе укх тайпара, корпорацейи бIаьхибарийи доходаш тIара йоаха налогаш лакхъяр, социальни эшарашта йола ассигнованеш чIоаггIа лакхъяр, ядерни герз эггара хьалха кхоссаргдоацаш США юхаялар, ядерни тохкамашта мораторий оттаяр санна радикальни яраш а йолаш.

ДукхагIбараш духьал а баьнна уж тоалараш тIа ца эпаш дисар. ДIоагIъяь платформа яр Ассошиэйтед пресс яхача агентства дешашца аьлча, «риторикага диллача йIаьхий а, бакъда конкретикага диллача къе а йолаш».

США-рча хоржамий кампане тIехьа тIайсагIа этап хургья республикански парте съезд. Из хьаелларгья 15 августа Кердача Орлеане. Цига а сюрприз хиларга догдоахаш бац. ХIанззе а белгалдаь да президенталла харжа кандидат хIанзара вице-президент Дж. Буш оттаве лаьрхIалга. Хоржамий платформах аьлча, республиканцаш демократ а чIоагIагIа шоай согражданаша хьаллоацаш ба йоаккха капитал лораераш санна.

Долче, хьалха дIаихача шерашка а санна, ноябре американцаш хоржамаш деш хургба хьахаржа хIама а доацаш. Духхьал цунца яшха йоагIаш я укх тайпара тамашийна факт. 185 миллион болча американски харжархоех ахаш президентски хоржамашта юкъе дакъалоацаш бац. 60 процент бараш — США конгресс хоржача, 70 процентагара 90 процентага кхаччалца бараш — штатий іаьдала органаш хоржача. Уж даннеш йоалаяь я хIанзза кепатеха долча мехка демократически парте къаман комитето кийчдаь долча тохкамаш тIа.

Геннадий ШИШКИН.
(ТАСС).

Лоаман боахамех сона хетар...

Дукха ха йоацаш «Сердало» тIа кепатехаяр «Экономика чIоагIъе» яха тематически оагIув. Цу тIа ювцар Сунженски района Орджоникидзе цIерагIен «Заветы Ильича» яхен колхозаш, цига этта нйрча хьал. Сона хетачогIа, газето доладаьр чIоагIа пайдане гIулакх да, хIана аьлча кIоаргга тохкамаш дича мара кхеталургдац боахам тIехьа хIана бус, фу дича тоалургба из, малагIа кхоачамбоацараш да цун экономике. Цох лаьца сайна хетар ала лов сона.

Дукхача хана денз экономика ледара йолаш хьайоагIа лоаман колхозаш. ДукхагIдола цар лаьтташ гувнаш, босенаш, ораш долаш да. Атта дац цу халача моттигашка гIолла техника лелае. Орджоникидзе цIерагIча колхоза оахаш дола лаьтта 1030 гектар да, цох 70 процент дар гувнашеи босенашеи дIалоац.

Дукха шераш да из колхоз сона йовза, бакъда, цун боахам хила беззача тайпара тоалуш бац. TIаккха бахьан фуд? Бахьанаш дукха да. Царех эггара чIоагIагIа дар хет сона — трактораш. Царна хала да босенашка гIолла лела. Каст-каста йох уж, доагор дукха доаду, пайда кIезига лу цар. Масала, фермашка гIолла лелаш я ши трактор. Бетта цхьан тракторо 362 сом «хьалтосс», хIаьта шера еча ремонтах 1100 сом дода.

Колхозо говраш лелаю. Уж 100 совгIа я. Сейнароев Султан говраш йоажаеш вола 30 шу даьннад. Цунца ва цун воI Ахьмад а. Цу шинне бетта 400 сом ахча эц. Укх тIеххьарча шерашка, ер ма бIий, аьнна. ала йиш йолаш, пайда балац говрех, колхозера цхьадола балхаш говрашца, говрий вордашца де йиш йолаш дале а. Босенашкара балхаш говрашца леладе, фермашка тракторашта меттел говри йвордаш яхийта мегаций, тIаккха дIадода ахча шозза а кхозза а кIезигагIа хургдар.

Массанена бIарга а гуш даьгIенашка тIаювлаш латт кIотаргаш, хIанзле а цар дIалаьцай 300 гектар совгIа доахан дажа моттиг. Цудухьа 1987 шера цхьа центнер шура йоаккхача дIадахад 50 сом, планагIа 36 сом мара доацача, кIотаргаш дIаяьхача, доахана дажа моттиг хургьяр.

Эса йисте улл № 1 йола ферма. Цига заведуюци волча Оздоев Зяудина йоах:

— 600 бежан леладеш ферме 7 саг ва. Из болх лелабе ши саг мара везацар, кормораздатчик яларе. Пайда хургболаш предложени я из, нагахьа санна из кхоачашйой. Арендни подрядагIа 111 бежан дIа а нйца, болх беш ба Оздоев Яхьъяи Хашиев Вахеи. Кагий нах ба уж. Шоай ханнахьа доаханна горох, кен, хьажкIаш дIае уж тохабелча, царна новкъарле еш вар колхоза инженер Аушев Іалаудин. Май бетта царгара трактор хьа а яьккха, кхестабир цо уж. Ялат дIадув ханаш тIехьаяьлар. Техникаш ший безам бар деш ва Аушев, яхаш, дувц механизатораша а кхычар а. Уж хIамаш леладе йиш яц, царех зе доал боахама.

Дiахо а дукха да колхоза пайда эца йиш йола хIамаш. Хозача моттиг улл Галашке, укхаза тайп-тайпара зIамига а йоккха а хьунаш я. Цу хьунашка нокхарий леладе йиш я, нагахьа санна тахан укхаза латташ 1000 ниих баларе, массехк эзар сом пайда лургбар цар колхоза. Из укхаза долаш дац. Дукха ахча тIадоагIаргдолаш дар, иттех шу хьалха босенашка Іажаши бIараши бIадегIадаларе. Тахан подрядагIа шин саго лелаергьяр сомий бешамаш. Мел пайда хургбар колхоза?

Хьабоалаш пайда а боацаш, Эса йисте гIолла дукха атагIенаш я. Атта хий дIатIадахьа йиш йолаш я уж. Ший-кхо Іам бича, цар чу чкъаьрий леладе мегардар. ХетачогIа, шера 10—15 тонн из продукци яргьяр цигара. Массехк эзар сом пайда хургбар колхоза из ехкача.

Кхы дIахо сенца колхоза боахам тоабе лаьрхIад оаш аьлча, колхоза председателе Оздоев Абос аьлар:

— Сона хетачогIа, фуна коартолаш лелайнча, кормоцех йиллача, 700 бежан кхаьбача дукха пайда хургбар тхона.

Из иштта хила дезаш да, цхьабакъда, ше-шегIа хьа-м хургдац из, низ тIабахийта къахьегаш ца хуле.

Газета тIа шоашта яьча критикана цхьабола колхоза кулгалхой раьза боацаш бале а, цо царна новкъостал даьлга хьахьокхаш я ер цифраш. Ах шера яьккха шура 223 тонн я. планагIа 130 тонн мара йоацача. ХIара Іаттагара яьккхай 921 килограмм шура, хIаьта шера йола план 1450 килограмм я. Паччахьалкхенга ехкай 189 тонн, планагIа йохка езачул 64 тонн дукхагIа.

Дуккхача хана денз укхаза керттера бухгалтер а волаш хьаоагIача Хамхоев Махьмадгире дувц укх тIехьарча шин шера колхоза 200 эзар сом пайда баьбале а, боахаме тоъал кхоачамбоацараш хIанз а хиларах.

ГIадвугаш хувцамаш да уж, боахама деррригача доакъошка хилча бакъахьа а долаш. Низ, хьинар ходе мегаргдац из иштта хилийтара.

Т. ХАШИЕВ,
хьехархо, тха штате воаца корреспондент.

ЦХЬАН МУГIАРЕ А ЛАТТАШ-ЛЕРХIАЧУНГА

1988 шера хьалхарча ах шера Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикашта юкъе яьржа хиннача социалистически яхьа итогаш

Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча республикай къахьегамхоша чIоагIа къахьегама а политически а хьинар айденна болаш тIаийцар КПСС XIX Ерригсоюзни конференце решенеш.

1988 шера хьалхарча ахшера автономни республикай дIахойихьар экономика тоаяра процесс, баха нах хьалхарча эшарашца Iалашбеш ба, общественни производство дIахо дегIакхувлалга Iалашдаьд, цун эффективность лакхъеш латт. Халкъа боахама дуккхача отраслешка кхы а эффективнегIа пайда ийбу керттерча фондаех, материальни, къахьегама, финансови ресурсех. Предприятей рентабельность лакхлуш, арахецача продукце дикал тоалуш латт.

ДуккхагIйола паччахьалкхен предприятеш, объединенеш йиззача хозрасчетаги шоаш шоашта финансировани ярги яларо шоай лоIаме хулга шерде таро еннай, къахьегама коллективий балха хьинар айдаьд, цхьан ханна бухсоццаш хьахулачоа хьалхашкара бехктокхам айбаьб.

Цунца цхьана 1988 шера хьалхарча ах шера итогаша хьахьокх, автономни республикай халкъа боахама гIулакхий хьал чIоагIа ледара хувцалулга, социально экономически дегIакхувлача хIанз а овлангара хувцамаш ца хинналга. Боахама органий балха боарам хIанз а перестройка декхараша дIадехарашка хьежжа бац, доалдеча йолаш я консервативни методаш, керда экономически метод комплексно юкъекхувлац, хIаьта цо цудухьа боахамий балха бухсоццаш хьахулачоа йоагIа влияни йиц.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Къулбаседа Кавказа автономни республикаша промышленни продукце боарам 1987 шера хьалхарча ахшераца нийсдича Къулбаседа-ХIирий АССР-е, Черсий-Балкхарой АССР-е, Дагестански АССР-е лакхбеннаб. ХIаьта Нохч-ГIалгIай АССР-е из практически соахка укх хана хиннача бесса дегIабеннаб.

Автономни республикай дуккхача промышленни предприятей коллективаша 1988 шера цхьоалагIча ахшера дикка продукци а къахьегама овсарле а тIакхеталга Iалашдаьд.

«Промавтоматика» НПО опытни заводе продукци 24,2 процент дукхагIа арахийцай, къахьегама овсарле 25,7 процент лакхъеннай, Гудермесски «Нефтехимзапчасть» яхача заводе продукци — 32,0 процент, къахьегама овсарле — 5,5 процент лакхъеннай, электроремонтни заводе продукци — 23,1 процент, къахьегама овсарле 4,5 процент, кога гIирс беча фабрике продукци — 15,8 процент, къахьегама овсарле, — 20,7 процент.

Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттахоша паччахьалкхен заказел тIех, газови конденсат юкъе а йолаш, 55 эзар тонн мехкдаьттеи 70,5 млн. куб. метр гази яьккхай.

Доагаду мазут, вIашагIхетта аьшкбетонни конструкцеши деталеши, приборашн автоматизаце средстваши, царна лаьрхIа запчасташи, медтехника изделеш арахецара дола паччахьалкхен заказаш кхоачашдаьд.

Дагестана, Черсий-Балкхарой, Къулбаседа-ХIирий АССР-ий индустре болхлоша планал тIех дикка дукхагIа металл, машинаш, кхачан промышленноста продукцена оборудовани арахийцай.

ТIехь-тIехьагIа къаьгга хьагуш долча хьокхамаша хьахьокх доалдара экономически методашка довлалга, коллектива а къаьсттача болхлочун шоай къахьегамах бухсоццаш хьахулачунцара беэам совбоахалга Iалашдеш йола радикальни реформа практически кхоачашъе йолаяьлга.

1988 шера январь бетта денз йиззача хозрасчетеи шоаш шоашта финансировани яреи хьалашка болх беш я нийсса ахаш промышленни предприятеш.

Къаьсттача даькъе, цу предприятешка рационально пайда ийбаьб къахьегама ресурсех, болхлой кIезигбара наькъаца къахьегама овсарле лакхъелга Iалаш а деш. БIарчча хьаийцача, цига лакхагIча темпашца продукце хьаярга дIадодар лохдора, болх беш йолча предприятешта, цехашта Iилман-технически прогресс юкъейолайора, технически Iалашъяра, реконструкци яра, къахьегам вIаштIехьбоаккхалга эргадаккхара дола де дезараш кхоачашдора. Договорни декхараш кхоачаш ца деш йола предприятеш кIезигьеннай.

Цунца цхьана, боахама механизма таронех биззача боараме пайда ийбац.

Республикай промышленни предприятеша паччахьалкхен заказегIеи потребителашца даьча договора кIийлен тIа духхьаларча бувзамегIеи продукцена поставкаш яра план кхоачашъелга Iалашдаьдац. Договорни декхараш кхоачашдеча эггара чIоагIагIа тIехьайисай Нохч-ГIалгIайчен предприятеш.

ЙоаггIа продукци дIа ца луш йисай, промышленни продукце лоархIамегIдола тайпаш, цу даькъе мехкдаьттта продуктай дуккха тайпаш хьадара заданеш кхоачаш ца дар бахьан долаш.

Массанахьа а бизза пайда ийбац машинех, оборудованех, дукха материальни ресурсаш йоаю, хьурмат ца деш дIаухийт доагор, энерги, дукха балха ха йоаю.

Халкъа боахаме а гIулакх дара сфере а эша товараш арахецалга дегIакхувлара комплексни программа кхоачашъяро бахача наха лаьрхIа хьаду товараш массехказа шерде вIаштIехьдаьннад.

Къулбаседа Кавказа автономни республикашка наха чIоагIа хоатташ дола, къаьстта модни а лакха эффективни а товараш, дукхагIа арахец.

Наьха къаьстта социальни а хана а группаш теркал а еш, продукце ассортимента перестройка еча белгалла хувцамаш даьд.

Цхьабакъда продукци массаза а паччахьалкхен стандарташка а технически условешка а хьежжа хилац.

1988 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА АХШЕРА ПРОМЫШЛЕННОСТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташа).

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Паччахьалкхен заказагIеи потребителашца даьча договора кIийлен тIа духхьалара бувзамегIеи продукцена поставкаш яра план кхоачашъяр	97,3	99.8	99,1	99,1
ДIадахача шера укх ханаца нийсдича промышленни продукци хьаяр	99,8	105,6	105	107,2
Халкъа боахама эша товараш хьадара план кхоачашъяр	104,6	114.7	107,2	102
Кхоачашъе тарлу пайда бара план	95,8	101,3	105,5	103,8
Промышленни предприятей дукхал	146	142	124	197
Продукцена поставкаш яра план кхоачаш ца яь предприятеш	19	14	10	18

АГРОПРОМЫШЛЕННИ КОМПЛЕКС

Вежарашха йолча автономни республикай агропромышленни комплексе юртбоахама производства интенсификаци яра, производство дIахо эргаяккхара, къахьегам вIаштIехьбаккхара подрядни формаши доалдара керда методаши юкъекхувлара йола мероприятеш кхоачашъю.

Республика колхозни а совхозни а кхашка бIаьстан балхаш чакхдаьхал, гурахьа дIайийна культураш чуэцара, общественни хьайбашта доакъар кийчдара хьакъехьа шерра балхаш деш да.

Цунца цхьана автономни республикай агропромышленни комплексе кхоачамбоацараш да. Цхьадолча боахамашка хьайбай продуктивность лоха я, дукха хьайбаш дов. Цхьайолча колхозашеи совхозашеи 1988 шера хьалхарча ахшера хьайбай продукташ хьаийяра хьакъехьа оттаяь план кхоачашъяьц, дIадахача шера укх ханаца нийсдича продукци хьаяра, кийчъяра боарамаш лохдалийтад.

ХЬАЛХАРЧА АХШЕРА КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ХЬАЯР (проценташа).

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Соахка укх ханаца нийсдича даьккха дулх	119	108	109	101
Соахка укх ханаца нийсдича еррига яьккха шура	104	104	108	104
ХIара кхоабача Iаттагара яьккха шура — кг	1270	1480	1454	1048
Соахка укх ханаца нийсдича хIара котама тIехьара гулдаь фуъ	92	95	107	112

Ерригача автономни республикашка шура дукхагIа йоаккх, шура луча доахана продуктивность лакхъялара чотагIа.

Ерригача автономни республикашка, Нохч-ГIалгIай АССР-гара дIайийккхача, коа тIара оалхазараш леладеча хIара котама тIехьара дукхагIа фуаш гулду.

ХЬАЛХАРЧА АХШЕРА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ КИЙЧЪЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташа).

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Доаханен коа тIара оалхазарашен	104	112	110	113
Шура	106	94	106	105
Фуаш	101	110	115	108
Хьайбай продукци кийчъяра боарам соахка цу хана хиннначунца нийсбича				
Доахани коа тIара оалхазарашн	126	110	110	108
Шура	106	86	108	104
Фуаш	99,9	93	100,8	106

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯР

ГIишлон огранизацеша капитальни гIишлош елга тоадара, къахьегама а технологически а дисциплина чIоагIъяра, керда доалдара методаш юкъекхувлара хьакъехьа де дезараш чакхдоах, боккха теркам тIаухийт соцкультбыта объекташ хьалъяра.

Цунца цхьана капитальни гIишлош еча кхоачамбоацараш да. Ерригача автономни республикаша керттера фондаш болх бе йолаялийтара план юкъагIъяьккхай, биззача боараме караерзайиц хьакъестаю капитальни вложенеш, цхьайола объекташ оттаяьча хана эксплуатаце дIалулга Iалашдаьдац. ЧуIе фусамаш, школаш, клубаш, больницаш, ишта кхыйола социально-культурни лоархIам бола объекташ йоагIача тайпара дика хьаяц.

Укх шера гIишлонхошта хьалхашка йоккхий планаш латт. Цар дикка дукха чуIе цIенош, соцкультбыта объекташ эксплуатаце дIаяла еза.

ХЬАЛХАРЧА АХШЕРА КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯРА (КОЛХОЗАШ ЮКЪЕ А ЙОЛАШ) ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташа).

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Керттера фондаш болх бе йолаялийтара план кхоачашъяр	37	86	83	64
Нах чубаха цIенош хьалдара план кхоачашъяр	99.4	110	107	119
Капитальни вложеней лимитех пайда эцар	92	94	90	87
ГIишлон-монтажни болхлой лимитех пайда эцар	76	86	85	86
Нах чубаха цIенош хьалдара капвложеней шерача лимитех пайда эцар	33	39	40	39

ТОРГОВЛИ

Автономни республикай мах беча организацешка торговле тоаяра хьакъехьа де дезараш кхоачашдаьд. Цхьадола кхачан а промышленни а товараш дукхагIа дохк. Цунца цхьана, нах боагIача боараме Iалашбац дулха, шура продукташца, кондитерски изделешца, шекараца, дуккхача тайпара барзкъаца, трикотажни изделешца, гIишлон материалашца, хIанз а тIехьа торговле йолаш я кога гIирса йола дефицит.

ХЬАЛХАРЧА АХШЕРА РОЗНИЧНИ ТОВАРООБОРОТА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ЗАКАЗ КХОАЧАШДАР (проценташа).

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Рознични товарооборота паччахьалкхен заказ кхоачашдар	95	100,2	97	100,2
ДIадахача шера укх ханаца нийсдича	103	108	104	108

БЫТА СЛУЖБА

Хьалхарча ахшера наха маьхах гIулакхаш ду дукха предприятеш, организацеш шоай планови декхарех лоархIаяьяц. Декхарийла бисаб Нохч-ГIалгIай АССР бытовикаш а. Цунца цхьана бытови гIулакхаш дара боарам дIадахача шера укх ханаца нийсбича дегIабеннаб.

Хьалха санна, быта служба предприятей балха кхоачамбоацараш да. Ледара юкъекхувл къахьегам вIаштIехьбаккхараи стимулировани яраи йола прогрессивни формаш, заказаш ханнахьа кхоачашдац, болх лохерча боараме бу. Наха маьхах гIулакх дара таронаш йола дукха предприятеш, организацеш цу гIулакха юкъеозац.

ХЬАЛХАРЧА АХШЕРА БАХАЧА НАХА БЫТОВИ ГIУЛАКХ ДАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташа).

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къулбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Маьхах наха бытови гIула кхаш дара план кхоачашъяр — еррига	93	96	102.8	99,1
Бытови гIулакхаш дара юкъара боарама план кхоачашъяр — еррига	98	101	102,6	100,6
Юрташка бытови гIулакхаш дара боарама план кхоачашъяр	98	101	98,7	100,4

ШийтталагIча пятилетна хьалхарча кхаь шера план шин шереи ах шереи кхоачашъяра инициатива дIайолайир, «Грознефтемаш» заводерча дунихха бригадаша. Эггара хьалха из дика гIулаьих дIадоладаьрех яр шоллагIча цехера Канищев Николай Степанович керте латтача комплексни бригада коллектив. Болхлой къахьегами царна юкъера социалистически лхьи кхетамца вIаштIехьъяьнкхар бригадира. Бригадни подрядагIа къахьегаш я хIанз коллектив, чIоагIъеннай машинашъерий производственнии къахьегамеи дисциплина, балха ханахи мощностехи бизза пайда ийбу. Цудухьа цар вIаштIехьдаьннад шоаш лийрхIача бесса кхаь шера план ханал дукха хьалха кхоачашъе. ХIанзлехьа эзараш сомий маьха продукци арахийцай цар тIадоагIача шера чотагIа.

Ши шу гарга ха мара яц коммунист Николай Степанович бригадана керте этта. Цхьабакъда, цу лоаццача хана ше дика организатори кулгалхой хилар дIахьекхар цо.

Шоай балхах тIехдика кхеташи яхье даим хьалха латташи бола болхлой кIезига бац бригаде. Царех цаI ва токарь, коммунистиченни къахьегама ударник Хасанов Магомед Тапаевич.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) бригадир Н. Каницев, токарь М. Хасанов.

И. ПЛНЕВА сурт.

Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза доярка Эльмурзаева Умкулсам дикагIчарех цаI я ше болх беча шурий-товарни ферме. ДIабахача ялх бетта хIара беттача Iаттагара 1800 килограмм совгIа шура яьккхай цо. Из 300 килограмм планали 250 килограмм шу долалуш тIаийцача социалистически декхарели дукхагIа я.

Дика дIадоладаьд Эльмурзаевас шоллагIа ахшу а. ХIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 11—12 килограмм шура йоаккх цо Iаттагара укх деношка.

Сурта тIа: У. Эльмурзаева.

Л. Абдурзакова сурт.

ХАЛКЪА ЭША ТОВАРАШ АРАХЕЦАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

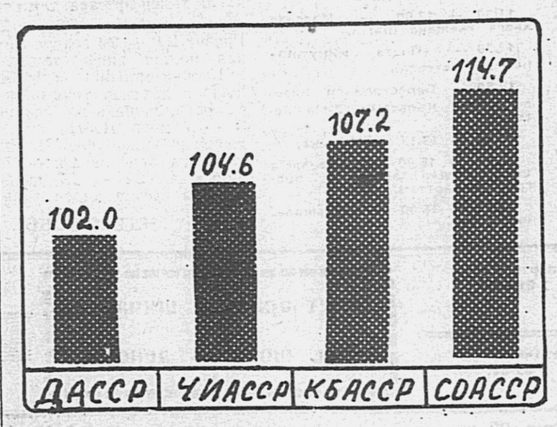

СОАХКА УКХ ХАНА ХИННАЧУНЦА НИЙСДИЧА ДУЛХ ДАККХАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР.

ШУРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ЙОХКАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР

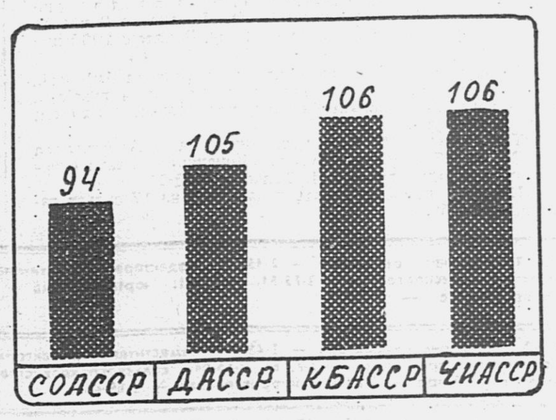
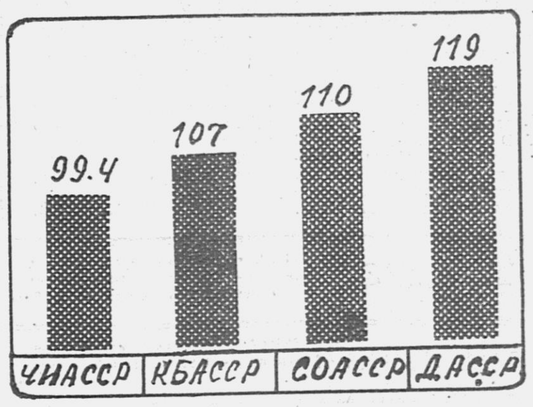
НАХА ЧУIЕ ЦIЕНОШ ХЬАЛДЛЬ ДАХАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР